

Sprievodca zmenami vo vzdelávacích oblastiach

vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia

podoblasť vyučovania prvého jazyka

NEMECKÝ JAZYK A LITERATÚRA

Autorka: Beáta Menzlová

1. Zmeny vo vyučovacom predmete nemecký jazyk a literatúra

Vyučovanie nemeckého jazyka a literatúry prešlo v posledných rokoch výraznými zmenami, ktoré odrážajú moderné pedagogické prístupy a potreby súčasnej spoločnosti. Nové vzdelávacie štandardy kladú dôraz na praktické využitie jazykových zručností v reálnom živote, čím sa posilňuje komunikačný a zážitkový charakter vyučovania.

Nové vzdelávacie štandardy (2023)

Nové vzdelávacie štandardy pre nemecký jazyk a literatúru sa zameriavajú na kľúčové aspekty, ako je práca s textom, komunikačné kompetencie, celkový prístup k učebnému procesu. [Štandardy](#) vychádzajú zo skúseností žiakov, zohľadňujú ich potreby v každodennom živote a kladú dôraz na rozvoj praktických spôsobilostí. Hlavným cieľom je, aby žiaci vedeli naučené poznatky efektívne používať pri komunikácii a pri práci s textami.

Vzdelávacie štandard sa člení do piatich predmetových komponentov:

- 1. Komunikačná interakcia:** Zameriava sa na schopnosť žiakov efektívne komunikovať v rôznych situáciách, pričom dôraz sa kladie na interaktívnu výmenu informácií a názorov.
- 2. Hovorená produkcia:** Posilňuje schopnosť žiakov vyjadrovať svoje myšlienky a pocity plynulo a zrozumiteľne v ústnej forme.
- 3. Písaná produkcia:** Zameriava sa na tvorbu písaných textov, ktoré sú koherentné a štylisticky vhodné pre rôzne komunikačné situácie.

4. **Vecná recepcia:** Zahŕňa porozumenie a spracovanie informácií z rôznych textových zdrojov, čo pomáha žiakom rozvíjať analytické a kritické myslenie.
5. **Zážitková recepcia:** Zdôrazňuje emocionálnu a estetickú stránku práce s textami, čím podporuje pozitívny vzťah žiakov k čítaniu a literárnej tvorbe.

V nových vzdelávacích štandardoch je obsahový štandard v jednotlivých komponentoch vymedzený v súvislosti s výkonovým štandardom. Tento prístup zabezpečuje, že žiaci nielen získavajú teoretické vedomosti, ale aj praktické zručnosti potrebné na ich aplikáciu. [Minimálny učebný výstup](#) je v novom vzdelávacom štandarde definovaný v osobitnom dokumente, čo umožňuje jasnú a konkrétnu predstavu o tom, čo by mal každý žiak na konci vzdelávacieho cyklu dosiahnuť.

Výkonové štandardy sú formulované všeobecnejšie a menej detailne, čo umožňuje väčšiu flexibilitu pri ich implementácii.

Komparácia so súčasnými štandardami

Platné vzdelávacie štandardy (iŠVP 2015) pre nemecký jazyk a literatúru sa značne líšia od nových štandardov v niekoľkých kľúčových oblastiach. IŠVP sa delí na výkonovú a obsahovú časť. Výkonová časť štandardu obsahuje všeobecné a špecifické ciele daného tematického celku. Obsahová časť štandardu zdôrazňuje pojmy ako kľúčový prvok vnútornej štruktúry učebného obsahu. Vzdelávacie štandard sa delí na nasledovné časti: čítanie, počúvanie, rozprávanie, písanie, jazyková a slohová zložka a literárna zložka. V časti jazyková a slohová zložka sú podrobne rozpracované všetky gramatické štruktúry, ktoré sa neuvádzajú v kontexte.

Nové vzdelávacie štandardy (2023) kladú dôraz na prácu z textom a gramatické štruktúry vychádzajú z potrieb. V nemeckom jazyku sa pasívum (trpný rod) používa oveľa častejšie ako v slovenčine. Tvorí sa všetkými časmi a používa sa v situáciách, kde je dôležitá činnosť, nie osoba, ktorá ju vykonáva. Žiaci sa učia trpný rod, keď ju reálne potrebujú, keď sa učia detailne opísať postup alebo činnosť. Napríklad: **recepty, návody na použitie, keď opisujú nejaký dej, ktorý pozorovali.**

Nové vzdelávacie štandardy (2023) sa zameriavajú na rozvoj komunikačnej kompetencie žiakov, pričom posilňujú komunikačný, činnostný a zážitkový charakter vyučovania. Dôraz sa kladie na porozumenie a tvorenie textov, čo je kľúčové pre rozvoj jazykových a komunikačných schopností žiakov. Tento prístup umožňuje žiakom lepšie sa pripraviť na praktické situácie, kde budú musieť využívať svoje jazykové zručnosti.

Jazykové učivo v kontexte

Jedným z hlavných cieľov nových vzdelávacích štandardov je integrácia jazykového učiva do kontextu. Tento prístup znamená, že gramatické a lexikálne prvky sú vyučované prostredníctvom práce s textami, čo umožňuje žiakom vidieť, ako sa jazykové prvky používajú v reálnych situáciách, čo zvyšuje motiváciu a zapojenie žiakov do procesu učenia.

Postojová a hodnotová zložka vyučovania

Ďalším významným aspektom nových štandardov je dôraz na postojovú a hodnotovú zložku vyučovania. Tento prístup zahŕňa formovanie pozitívneho vzťahu k čítaniu a písaniu vlastných textov, ako aj k samotnému jazyku. Vzdelávacie cykly sú navzájom prepojené, čo zabezpečuje súdržnosť a kontinuitu výučby. Na rozdiel od platných štandardov, nové štandardy viac podporujú **aktívnu účasť** žiakov na tvorivých a reflexívnych aktivitách, čím prispievajú k rozvoju ich hodnotových postojov.

Práca s textom

Práca s textom je stredobodom nových vzdelávacích štandardov. Zahŕňa nielen porozumenie a analýzu textov, ale aj tvorenie a prezentovanie vlastných textov. Tento prístup podporuje rozvoj kritického a kreatívneho myslenia žiakov. Texty sa stávajú základným nástrojom učenia, čo umožňuje žiakom hlbšie porozumieť jazyku a jeho použitiu v rôznych kontextoch.

Zmeny vo vyučovacom predmete nemecký jazyk a literatúra odrážajú potrebu modernizácie vzdelávacích štandardov s cieľom pripraviť žiakov na reálny svet. Nové vzdelávacie štandardy kladú dôraz na praktické využitie jazykových zručností, komunikačné a zážitkové učenie, a formovanie pozitívnych postojov k jazyku. Tento prístup umožňuje žiakom nielen získať potrebné jazykové kompetencie, ale aj rozvíjať kritické a kreatívne myslenie, čo je kľúčové pre ich osobnostný a akademický rozvoj.

Prehľad rozdielov medzi novými a platnými vzdelávacími štandardami pre predmet nemecký jazyk a literatúra:

Kategória	Platné vzdelávacie štandardy (iŠVP)	Nové vzdelávacie štandardy
Zameranie	čítanie, počúvanie, rozprávanie, písanie, jazyková a slohová zložka a literárna zložka, ktoré sa delia na výkonové a obsahové štandardy	Komunikačná interakcia, hovorená produkcia, písaná produkcia, vecná recepcia, zážitková recepcia, Praktické využitie jazykových zručností, komunikačný a zážitkový charakter
Komunikačné kompetencie	Práca s textom, gramatické štruktúry často nevychádzajú z kontextu, z textov	Dôraz sa kladie na porozumenie a tvorenie textov, prezentovanie textov, interakcia v reálnych situáciách
Práca s textom, jazykové štruktúry		Gramatika a lexikálne prvky integrované do kontextu práce s textami
Výkonové štandardy	Konkrétne a podrobné	Formulované všeobecnejšie a menej detailne
Obsahové štandardy	Menej podrobné, fakty a pojmy	Podrobnejšie, fakty a pojmy uvedené v kontexte
Postojová a hodnotová zložka	Nezameriava sa výrazne na postoje a hodnoty	Formovanie pozitívneho vzťahu k čítaniu, písaniu a jazyku
Minimálny učebný	Definovaný v rámci všeobecných štandardov	Definovaný v osobitnom dokumente

Kategória	Platné vzdelávacie štandardy (iŠVP)	Nové vzdelávacie štandardy

výstup

Flexibilita v implementácii	Menšia flexibilita, predpísaný obsah	Väčšia flexibilita, nepredpisuje podrobne obsah

Tento prehľad zhrňuje **hlavné rozdiely medzi novými a platnými vzdelávacími štandardami**, pričom zdôrazňuje posun smerom k praktickému využitiu jazyka a zvýšenie dôrazu na komunikačné a zážitkové aspekty výučby.

PRACOVNÁ VERZIA

2. Ako „čítať“ vzdelávacie štandardy?

GRADÁCIA VZDELÁVACÍCH CIEĽOV PRE KOMPONENT „KOMUNIKAČNÁ INTERAKCIA“ – 1. CYKLUS, 2. CYKLUS A 3. CYKLUS

V tejto kapitole sa zameriame na postupné zvyšovanie náročnosti vzdelávacích cieľov pre komponent *Komunikačná interakcia* v troch vzdelávacích cykloch. Gradácia týchto cieľov odráža prirodzený pokrok žiakov v ich schopnosti komunikovať efektívne a kontextovo primerane.

V rámci 1. cyklu sa zameriavame na základné komunikačné zručnosti, ako sú jednoduché rozhovory a otázky. V 2. cykle sa cieľom stáva rozšírenie slovnej zásoby a schopnosť viesť zložitejšie konverzácie. V 3. cykle sa žiaci sústredia na pokročilú interakciu, ktorá zahŕňa argumentáciu, vyjadrovanie vlastných názorov a zvládanie rôznych komunikačných situácií.

UKÁŽKA Z KOMPONENTU KOMUNIKAČNÁ INTERAKCIA

Ukážka gradácie vzdelávacích cieľov na komponente *Komunikačná interakcia* v cykloch (tabuľka 1a)

Cieľ podoblasti vyučovania prvého jazyka: *Uplatňovať vecnú a sociálne primeranú komunikačnú interakciu, rešpektovať pritom komunikačného partnera a sociokultúrne zvyklosti.*

Každý cyklus je navrhnutý tak, aby pripravil žiakov na plynulý prechod do nasledujúcej fázy, čím sa zabezpečí ich plynulý a efektívny rozvoj komunikačných schopností.

Gradácia vzdelávacích cieľov zabezpečuje, že žiaci postupne prechádzajú od základnej komunikačnej interakcie k pokročilej úrovni, čím sa zvyšuje ich schopnosť komunikovať efektívne a sociálne primerane v rôznych situáciách a kontextoch.

Tabuľka 1a Ukážka gradácie vzdelávacích cieľov na komponente *komunikačná interakcia* v cykloch

Cieľ podoblasti vyučovania prvého jazyka: Uplatňovať vecnú a sociálne primeranú komunikačnú interakciu, rešpektovať pritom komunikačného partnera a sociokultúrne zvyklosti.		
Gradácia vzdelávacích cieľov (komponent <i>komunikačná interakcia</i>)		
1. cyklus	2. cyklus	3. cyklus
• Viesť jednoduchý dialóg primerane situácii a komunikačnému partnerovi.	• Viesť dialóg v súkromnom a vo verejnom prostredí vecne a sociálne, primeraným spôsobom. • Zhrnúť získané informácie ústne aj písomne.	• Aktívne vstupovať do hovorenej a písanej komunikačnej interakcie, vecne a sociálne primerane reagovať na repliky komunikačného partnera, formulovať primerané argumenty.

GRADÁCIA VÝKONOVÝCH ŠTANDARDOV PRE KOMPONENT „KOMUNIKAČNÁ INTERAKCIA“ – 1. CYKLUS, 2. CYKLUS A 3. CYKLUS

Gradácia výkonových štandardov v komponente *Komunikačná interakcia* so zameraním na uplatňovanie vecnej a sociálne primeranej komunikácie, rešpektovanie komunikačného partnera a sociokultúrnych zvyklostí, je kľúčová pre rozvoj efektívnych komunikačných zručností v multikultúrnom a dynamickom svete. Začína sa základným pochopením, ako hovoriť s rešpektom a byť vypočutý, pričom postupne prechádza k rozpoznávaniu a prispôsobeniu komunikačného štýlu podľa situácie a kontextu.

V prvom cykle sa žiaci učia základné komunikačné normy a zvyklosti, ako je udržiavanie očného kontaktu a základné zdvorilostné formy. V druhom cykle sa zameriavame na rozšírenie schopností žiakov reagovať na rôzne sociokultúrne kontexty a rozpoznávať nuansy v komunikácii, ktoré môžu ovplyvniť interpretáciu správy. V treťom cykle sa štandardy posúvajú k pokročilým úrovňam, kde sú žiaci vedení k tomu, aby svoje komunikačné zručnosti adaptovali v rôznych sociálnych a kultúrnych situáciách, čím sa učia rešpektovať diverzitu a integrovať ju do svojho komunikačného repertoáru. Táto gradácia nielenže pomáha žiakom rozvíjať zručnosti potrebné na účinnú komunikáciu, ale tiež ich pripravuje na úspešnú navigáciu v komplexných sociálnych a kultúrnych prostrediach, kde je dôležité rozumieť a rešpektovať rôznorodosť perspektív.

Ukážka gradácie výkonových štandardov v komponente *Komunikačná interakcia* (Tabuľka 1b)

Cieľ podoblasti vyučovania prvého jazyka: *Uplatňovať vecnú a sociálne primeranú komunikačnú interakciu, rešpektovať pritom komunikačného partnera a sociokultúrne zvyklosti.*

Gradácia výkonových štandardov umožňuje žiakom postupne rozvíjať schopnosti potrebné na efektívnu a sociálne primeranú komunikačnú interakciu, čím sa pripravujú na úspešnú komunikáciu v rôznych sociálnych a kultúrnych kontextoch.

Tabuľka 1b Ukážka gradácie výkonových štandardov v komponente *komunikačná interakcia*

Cieľ podoblasti vyučovania prvého jazyka: Uplatňovať vecnú a sociálne primeranú komunikačnú interakciu, rešpektovať pritom komunikačného partnera a sociokultúrne zvyklosti.		
Gradácia výkonových štandardov (komponent <i>komunikačná interakcia</i>)		
1. cyklus	2. cyklus	3. cyklus
- nadviazať kontakt s komunikačným partnerom: správne používať tykanie a vyknie - pozdraviť, predstaviť a primerane osloviť komunikačného partnera - viesť krátky, jednoduchý dialóg, klásť jednoduché otázky a odpovedať na ne	-viesť dialóg so spolužiakmi na známe témy a reagovať na repliky komunikačného partnera používaním nacvičených slov a viet pre danú situáciu -rešpektovať názor komunikačného partnera, vyjadriť pochvalu, ocenenie, súhlas, námietku alebo nesúhlas sociálne primeraným spôsobom -používať telefonickú, internetovú komunikáciu alebo iný situačne vhodný komunikačný kanál na komunikáciu (pod dohľadom učiteľa)	- rozlíšiť komunikačnú interakciu podľa prostredia, komunikačného partnera a komunikačného zámeru - rozvíjať dialóg vecne a aktívne, kriticky reagovať na repliky komunikačného partnera - využívať na komunikáciu situačne vhodné komunikačné kanály - používať rôzne žánre bežnej a administratívnej korešpondencie

GRADÁCIA OBSAHOVÝCH ŠTANDARDOV PRE KOMPONENT „KOMUNIKAČNÁ INTERAKCIA“ –

1. CYKLUS, 2. CYKLUS A 3. CYKLUS

Gradácia obsahových štandardov zodpovedajúcich výkonovým štandardom v komponente *Komunikačná interakcia* sa prejavuje postupným rozširovaním a prehĺbovaním schopností žiakov viesť efektívny dialóg, ktorý je vecný a sociálne primeraný. Na príklade dialógu môžeme pozorovať, ako sa obsahové štandardy vyvíjajú v súlade s výkonnostnými požiadavkami.

V počiatočných fázach sa žiaci učia základné prvky dialógu, ako sú kladenie otázok a reagovanie na ne jednoduchými, jasnými vetami, pričom sa učia základným pravidlám zdvorilosti a rešpektu voči komunikačnému partnerovi. Obsahové štandardy v tejto fáze zahŕňajú napríklad naučiť sa používať pozdravy, zdvorilostné frázy a jednoduché výrazy na vyjadrenie súhlasu alebo nesúhlasu.

S postupom času a vzdelávacích cyklov sa štandardy stávajú komplexnejšími. Žiaci sú vedení k tomu, aby rozvíjali schopnosť viesť rozhovory, ktoré zohľadňujú sociálne a kultúrne kontexty, prispôbujú svoj komunikačný štýl rôznym situáciám a učia sa pracovať s rôznymi druhmi rečníckych obrátok a jazykových prostriedkov. Napríklad, na strednej úrovni sú obsahové štandardy zamerané na používanie prechodov medzi témami, správne používanie formálnych a neformálnych výrazov, či adaptáciu jazyka podľa rôznych kultúrnych noriem.

V najpokročilejších fázach žiaci nadobúdajú schopnosť viesť komplexné dialógy, v ktorých dokážu nielen efektívne argumentovať a obhajovať svoje názory, ale aj citlivo reagovať na verbálne a neverbálne signály komunikačného partnera. Obsahové štandardy v tejto fáze zahŕňajú schopnosť identifikovať a rešpektovať kultúrne odlišnosti, používať subtílny jazykové prostriedky na vytváranie a udržanie dialógu a aplikovať osvojené vedomosti a zručnosti v rôznych sociálnych situáciách.

Gradácia zabezpečuje, že žiaci sú postupne a systematicky pripravení na komplexné komunikačné výzvy, ktoré ich čakajú vo vyšších stupňoch vzdelávania a v reálnom živote.

Ukážka gradácie obsahových štandardov zodpovedajúcich výkonovým štandardom v komponente Komunikačná interakcia (na príklade dialógu) (Tabuľka 1c)

Cieľ podoblasti vyučovania prvého jazyka: *Uplatňovať vecnú a sociálne primeranú komunikačnú interakciu, rešpektovať pritom komunikačného partnera a sociokultúrne zvyklosti.*

Táto gradácia umožňuje žiakom postupne rozvíjať schopnosť viesť vecné a sociálne primerané dialógy, čím sa zvyšuje ich komunikačná kompetencia a schopnosť úspešne interagovať v rôznych sociálnych a kultúrnych kontextoch.

Tabuľka 1c Ukážka gradácie obsahových štandardov zodpovedajúcich výkonovým štandardom v komponente *komunikačná interakcia* (na príklade Dialóg)

Cieľ podoblasti vyučovania prvého jazyka: Uplatňovať vecnú a sociálne primeranú komunikačnú interakciu, rešpektovať pritom komunikačného partnera a sociokultúrne zvyklosti.		
Gradácia obsahových štandardov (<i>Dialóg</i>)		
1. cyklus	2. cyklus	3. cyklus
- nácvik jednoduchého dialógu v dvojici: kladenie otázok a formulovanie odpovedí, pravidelné striedanie replík oboch komunikačných partnerov, - realizovanie detskej hry so slovným/dialogickým prejavom, -priamy dialóg a sprostredkovaný dialóg na deťom blízke témy (telefonický alebo prostredníctvom mobilnej aplikácie), - dialóg v dvojiciach alebo v skupinách pri riešení úloh,	-nácvik dialógu na aktuálnu, zaujímavú a veku primeranú tému v rôznych komunikačných situáciách, rozlišovanie, dialógu v súkromnom a verejnom prostredí, (tykanie, vykanie) , -stavba dialógu: nadviazanie kontaktu (oslovenie, pozdrav), obsah dialógu – striedanie replík, vecné a jazykovo primerané reagovanie na repliky, ukončenie kontaktu, - pravidlá vedenia dialógu: aktívne počúvanie a neprerušovanie komunikačného partnera,	- nacvičovanie kooperácie v priamom alebo v sprostredkovanom dialógu: komunikovať primerané množstvo informácií, hovoriť pravdivo, k veci, jasne a zrozumiteľne, - zásady zdvorilosti (takt, veľkorysosť, uspokojenie, súhlas, skromnosť, sympatia) a ich uplatňovanie v komunikácii , - pravidlá asertívnej komunikácie, asertívne techniky a ich nácvik,

-aktívne počúvanie partnera v dialógu a primerané reagovanie na jeho repliky.	vecne a jazykovo primerané reagovanie na jeho repliky, povzbudenie, pochválenie a ocenenie komunikačného partnera, uplatňovanie pravidiel zdvorilosti, - riešenie jednoduchých bežných situácií (napr. nakupovanie, stravovanie...), - rozlišovanie priameho a sprostredkovaného dialógu (telefonického alebo prostredníctvom internetovej/mobilnej aplikácie) v súkromnom a vo verejnom prostredí, - pochopenie a vyhýbanie sa rizikám komunikačnej interakcie vo verejnom a v internetovom prostredí.	- druhy argumentov, argumentačných techník a ich nácvik, - nácvik skupinovej diskusie na aktuálnu alebo odbornú tému, - participácia v internetovej diskusii, zapojenie do diskusného fóra, - hľadanie konštruktívnych riešení konfliktných situácií, - identifikovanie manipulatívnej komunikácie a obranná reakcia na ňu.

GRADÁCIA VZDELÁVACÍCH CIEĽOV PRE KOMPONENT „ZÁŽITKOVÁ RECEPCIA“ – 1. CYKLUS, 2. CYKLUS A 3. CYKLUS

Žiaci sa v prvom cykle zameriavajú na **základné porozumenie literárnym textom**, pričom sa sústreďujú na základné príbehy a emocionálnu reakciu na text. Dôraz sa kladie na ich schopnosť rozpoznať hlavné udalosti a postavy a zdieľať, ako na nich text emocionálne pôsobí.

V druhom cykle sa rozvíja schopnosť žiakov **rozpoznávať základné témy a motívy v texte** a začína sa s **jednoduchou interpretáciou**. Žiaci sú vedení k tomu, aby premýšľali nad tým, ako text súvisí s ich osobnými skúsenosťami a ako im pomáha pochopiť svet okolo nich.

V treťom cykle žiaci prechádzajú k **hlbšej analýze a interpretácii literárnych textov**. Učia sa **hodnotiť texty na základe estetického prežitia**, čo im umožňuje formovať svoje postoje a hodnoty. Diskusia o texte sa zameriava na jeho širší kultúrny a filozofický kontext a na to, ako text ovplyvňuje ich vlastné názory a hodnotový systém.

Gradácia zabezpečuje, že žiaci postupne rozvíjajú svoje schopnosti v oblasti zážitkovej recepcie literárnych textov, čo im pomáha nielen lepšie porozumieť literatúre, ale aj rozvíjať vlastné názory a postoje.

Ukážka gradácie vzdelávacích cieľov z komponentu Zážitková recepcia“ v troch cykloch (tabuľka 2a)

Tabuľka 2a Ukážka gradácie vzdelávacích cieľov na komponente *zážitková recepcia* v cykloch

Cieľ podoblasti vyučovania prvého jazyka:		
Porozumieť rôznym literárnym textom, interpretovať ich a na základe estetického prežitia textu formovať svoje postoje, hodnoty a osobnosť.		
Gradácia vzdelávacích cieľov (komponent <i>zážitková recepcia</i>)		
1. cyklus	2. cyklus	3. cyklus
• Počúvať a čítať veku primerané literárne texty, interpretovať ich obsah a obraznosť v kontexte vlastných skúseností. • Identifikovať v texte explicitné informácie a vyvodiť z textu základné implicitné informácie. • Použiť pri porozumení a tvorení textu primerané jazykové znalosti o slovnej zásobe a vetných štruktúrach.	• Použiť základné stratégie porozumenia textu a posúdiť mieru vlastného porozumenia. • Počúvať a čítať krátke primerané literárne texty. • Zdieľať emocionálnu a estetickú skúsenosť recepcie literárneho textu hovorenou a písanou formou. • Použiť pri porozumení a tvorení textu primerané znalosti jazykových prostriedkov, využívať pritom jazykové slovníky.	• Nadobudnúť estetickú skúsenosť z recepcie rôznych literárnych žánrov, zdieľať obsahové, emocionálne a hodnotové posolstvá textu vo vlastných tvorivých aktivitách. • Objasniť príslušnosť literárnych diel ku kultúrnemu dedičstvu s dôrazom na hodnotu empatie, tolerance a rešpektu človeka k človeku. • Použiť pri porozumení a tvorení textu znalosti o systéme jazykových prostriedkov, využívať pritom jazykové slovníky v knižnej a elektronickej podobe.

GRADÁCIA VÝKONOVÝCH ŠTANDARDOV PRE KOMPONENT „ZÁŽITKOVÁ RECEPCIA“ – 1. CYKLUS, 2. CYKLUS A 3. CYKLUS

V prvom cykle sa výkonové štandardy zameriavajú na základné porozumenie a emocionálnu reakciu na jednoduché literárne texty. Žiaci sa učia rozpoznať hlavné postavy, udalosti a základné motívy v texte a reflektovať svoje emocionálne prežitie.

V druhom cykle sa rozvíja schopnosť žiakov hlbšie porozumieť textom a začať s ich interpretáciou. Štandardy tu vyžadujú, aby žiaci dokázali rozpoznať hlavné témy a motívy a diskutovať o texte v kontexte vlastných skúseností a hodnôt.

V treťom cykle výkonové štandardy smerujú k analýze a interpretácii literárnych textov. Žiaci sú vedení k tomu, aby dokázali identifikovať hlbšie významové vrstvy textu, ako sú symboly a metafory, a reflektovať, ako text ovplyvňuje ich osobný vývoj, hodnoty a postoje.

Gradácia výkonových štandardov umožňuje žiakom postupne prechádzať od základného porozumenia literatúre až k jej hlbkej interpretácii, čím podporuje rozvoj ich kritického myslenia a schopnosť formovať vlastné hodnoty a postoje na základe estetického prežitia textu.

Ukážka gradácie výkonových štandardov v komponente Zážitková recepcia (tabuľka 2b)

Cieľ podoblasti vyučovania prvého jazyka: *Porozumieť rôznym literárnym textom, interpretovať ich a na základe estetického prežitia textu formovať svoje postoje, hodnoty a osobnosť*

Tabuľka 2b Ukážka gradácie výkonových štandardov v komponente zážitková recepcia

Cieľ podoblasti vyučovania prvého jazyka: Porozumieť rôznym literárnym textom, interpretovať ich a na základe estetického prežitia textu formovať svoje postoje, hodnoty a osobnosť.		
Gradácia výkonových štandardov (komponent zážitková recepcia)		
1. cyklus	2. cyklus	3. cyklus
- porozumieť obsahu krátkych literárných textov: na kontrolu porozumenia alebo na zapamätanie si deja využívať aj obrázky a ilustrácie,- identifikovať v texte to, čo ich zaujalo (myšlienky, slová, ilustrácie),- vyjadriť svoje emocionálne a estetické zážitky z počúvaného a z čítaného detského literárneho textu a z ilustrácií.	- porozumieť explicitným významom a vyvodzovať základné implicitné významy z počutého a prečítaného literárneho textu,- pomenovať, ako na nich text a čítanie pôsobí, opísať zážitok,- hodnotiť text na základe vlastných pocitov a prežívania,- zdieľať svoj zážitok z čítania alebo počúvania textu primeraným spôsobom verbálne alebo neverbálne.	- čítať a počúvať cieľavedome, samostatne a kriticky primerane náročné literárne texty všetkých žánrov na vlastné účely,- hodnotiť text na základe vlastných pocitov a prežívania,- zdieľať svoj zážitok z čítania alebo počúvania textu primeraným spôsobom verbálne alebo neverbálne,- kriticky vyhodnocovať autorov zámer, zaujať stanovisko k prečítanému textu,- diskutovať o texte a prečítaný text využiť ako podporu pre svoju argumentáciu.

GRADÁCIA OBSAHOVÝCH ŠTANDARDOV PRE KOMPONENT „ZÁŽITKOVÁ RECEPCIA“ – 1. CYKLUS, 2. CYKLUS A 3. CYKLUS

V prvom cykle sa obsahové štandardy sústreďujú na základné porozumenie jednoduchým literárnym textom. Žiaci sa učia identifikovať hlavné postavy, udalosti a tému textu. Texty sú vybrané tak, aby boli jasné a prístupné, pričom sa kladie dôraz na porozumenie základného významu a jazykových štruktúr.

V druhom cykle sa obsahové štandardy zameriavajú na zložitejšie texty, ktoré obsahujú rôzne literárne prvky, ako sú motívy a základné literárne formy. Žiaci začínajú s analýzou týchto prvkov a začínajú s jednoduchou interpretáciou textu, pričom sa učia prepájať text so svojimi osobnými skúsenosťami.

V treťom cykle sa obsahové štandardy posúvajú k pokročilej práci s textami, ktoré vyžadujú hlbšie porozumenie a schopnosť kritickej analýzy. Žiaci sa zaoberajú literárnymi dielami, ktoré majú bohatú estetickú hodnotu. Učia sa interpretovať texty v širšom kontexte a kriticky hodnotiť ich vplyv na formovanie vlastných postojov a hodnôt.

Táto gradácia zabezpečuje, že žiaci postupne rozvíjajú svoje schopnosti čítať s porozumením, analyzovať a interpretovať literárne texty, čím sa pripravujú na hlbšie intelektuálne a emocionálne prežitie literatúry.

Ukážka gradácie obsahových štandardov zodpovedajúcich výkonovým štandardom v komponente Zážitková recepcia (na príklade čítania s porozumením) (Tabuľka 2c)

Cieľ podoblasti vyučovania nemecký jazyk aliteratúra: *Porozumieť rôznym literárnym textom, interpretovať ich a na základe estetického prežitia textu formovať svoje postoje, hodnoty a osobnosť.*

Tabuľka 2c Ukážka gradácie obsahových štandardov zodpovedajúcich výkonovým štandardom v komponente *zážitková recepcia* (na príklade Čítanie s porozumením)

Cieľ podoblasti vyučovania nemecký jazyk a literatúra: Porozumieť rôznym literárnym textom, interpretovať ich a na základe estetického prežitia textu formovať svoje postoje, hodnoty a osobnosť.		
Gradácia obsahových štandardov (Čítanie s porozumením)		
1. cyklus	2. cyklus	3. cyklus
- zdokonaľovanie sa v porozumení čítaného textu, - rozoznávajúce písmen nemeckej abecedy (písané aj tlačene), slov a viet v počúvanom aj čítanom texte a uvedenie si, že na seba naväzujú a tvoria celok : text, - vyhľadávajúce kľúčových slov a viet v počúvanom aj čítanom texte, - formovanie hypotéz z počutého alebo prečítaného textu, - identifikovanie základných stavebných prvkov textu (nadpis, strofa, odsek), odlišenie textu od ilustrácie, poézie od prózy, - odhadovanie významu neznámych slov, slovných	- vyvodzovanie základných implicitných významov z čítaného alebo počúvaného textu pomocou ústnych a jednoduchých písomných otázok - orientácia v primerane náročných literárnych textoch, vyhľadávajúce konkrétnych informácií, určenie ich dôležitosti vzhľadom na obsah textu, stručné zhrnutie informácií, - vysvetľovanie významu neznámych slov a slovných spojení, - samostatné prerozprávanie obsahu čítaného alebo počúvaného textu, - reprodukovanie deja s jednou dejovou líniou	- čítať a počúvať cieľavedome, samostatne a kriticky primerane náročné literárne texty všetkých žánrov na vlastné účely , - hodnotiť text na základe vlastných pocitov a prežívania , - zdieľať svoj zážitok z čítania alebo počúvania textu primeraným spôsobom verbálne alebo neverbálne , - určiť na základe štruktúry textu jeho žáner, zameranie a účel, - porovnávať a hodnotiť štruktúrne prvky jednotlivých žánrov umeleckej literatúry, - kriticky vyhodnocovať autorov zámer, zaujať stanovisko k prečítanému textu , - diskutovať o texte

spojení a umeleckých jazykových prostriedkov z kontextu, - čítanie krátkych textov v primeranom tempe s porozumením -	s obrazovou alebo slovnou oporou a bez nej, - vybrať si diela, texty, mediálne obsahy atď. samostatne alebo aj s pomocou a zdôvodniť svoj výber,	a prečítaný text využiť ako podporu pre svoju argumentáciu, - samostatne si vybrať texty, diela, mediálne obsahy, zdôvodniť svoj výber, odporúčať ich s odôvodnením .

PRACOVNÁ VERZIA

3. Ako pracovať so vzdelávacími štandardami pri tvorbe učebných osnov?

UKÁŽKA 1

Prvý cyklus, komunikačná interakcia

Výkonový štandard:

Pozdraviť, predstaviť a primerane osloviť komunikačného partnera

Výkonový štandard je kľúčový z niekoľkých dôvodov:

1. Spoločenské normy

Pozdravenie a predstavenie sú základné aspekty medziľudskej komunikácie a spoločenského správania v každej kultúre. V nemecky hovoriacich krajinách majú svoje špecifiká, ktoré odrážajú spoločenské normy a zvyky. Napríklad, v Nemecku je bežné formálne oslovenie v pracovných situáciách pomocou priezviska (napr. „Herr Müller“), čo je dôležité pre prejavenie rešpektu.

2. Jazyková kompetencia a sebavedomie

Ovládanie základných fráz a foriem pozdravu, predstavenia a oslovenia zvyšuje sebavedomie žiakov v používaní cudzieho jazyka. Keď si žiaci osvoja tieto základné jazykové kompetencie, sú lepšie pripravení na rôzne komunikačné situácie a dokážu reagovať primerane a s istotou.

3. Praktická aplikácia a integrácia jazykových zručností

Tieto základné komunikačné situácie poskytujú príležitosti na praktickú aplikáciu rôznych jazykových zručností – od gramatiky a slovnej zásoby po výslovnosť a intonáciu. Integrácia týchto zručností je kľúčová pre celkové ovládanie jazyka a schopnosť komunikovať plynule a prirodzene.

4. Multikultúrne povedomie a tolerancia

Výučba správnych spôsobov pozdravu a predstavenia v nemeckom jazyku podporuje multikultúrne povedomie a toleranciu. Žiaci sa učia rozumieť a rešpektovať odlišnosti v komunikačných zvyklostiach rôznych kultúr, čo prispieva k ich globálnej gramotnosti a pripravenosti na život v medzinárodnom prostredí.

Výkonový štandard:

- **Pozdravenie (Begrüßung):** Naučiť sa formálne a neformálne spôsoby pozdravu (napr. „Guten Tag“, „Hallo“, „Guten Morgen“).
- **Predstavenie (Vorstellung):** Vedieť sa predstaviť a reagovať na predstavenie inej osoby (napr. „Ich heiße...“, „Mein Name ist...“, „Freut mich“).
- **Oslovenie (Anrede):** Používať správne oslovenie v závislosti od sociálneho kontextu (napr. „Herr“, „Frau“, „Sie“, „du“).

Formy pozdravenia, oslovenia by mali byť súčasťou výučby nemeckého jazyka, aby žiaci získali potrebné zručnosti pre úspešnú komunikáciu v nemeckom prostredí.

1. Vzťah s ďalšími štandardmi:

Výkonový štandard *pozdraviť, predstaviť a primerane osloviť komunikačného partnera* je úzko prepojený s ďalšími komunikačnými štandardmi, ako je napríklad *pozorne počúvať partnera v dialógu a reagovať na jeho repliky*. Tieto štandardy spolu tvoria základ pre efektívnu a zdvorilú komunikáciu v cudzom jazyku.

Výkonový štandard *pozorne počúvať partnera v dialógu a reagovať na jeho repliky*

- **Interakčná kompetencia:** Pozdravenie, predstavenie a oslovenie sú prvými krokmi v každej konverzácii, ktorá ďalej pokračuje aktívnym počúvaním a reagovaním na repliky komunikačného partnera. Pozorné počúvanie je základom pre správne pochopenie a primeranú reakciu, čo udržuje plynulosť dialógu.
- **Aktívne zapojenie:** Obe činnosti – predstavenie a aktívne počúvanie – podporujú angažovanosť v komunikácii. Žiaci, ktorí sa dokážu predstaviť a osloviť partnera, musia tiež vedieť počúvať a reagovať na jeho slová, čím preukazujú záujem a úctu.
- **Reakčné zručnosti:** Schopnosť reagovať na repliky partnera zahŕňa používanie vhodných fráz a výrazov spojených s predstavením sa a oslovením. Napríklad, po predstavení môže nasledovať otázka na partnera, ktorá vyžaduje pozorné počúvanie a správnu reakciu.

2. Výber častí obsahového štandardu:

Tabuľka 1 Obsahový štandard na rozvíjanie výkonového štandardu)

Pozdraviť, predstaviť a primerane osloviť komunikačného partnera

Tematický celok	Výber obsahového štandardu v tematickom celku
rozlišovanie a správne používanie pozdravov, oslovenia	- Výber a zhromažďovanie slovnej zásoby : Pozdravenie (Begrüßung): Naučiť sa formálne a neformálne spôsoby pozdravu (napr. „Guten Morgen, Guten Tag, Gute Nacht, Auf Wiedersehen“, „Hallo“, „Tschüss“). Predstavenie (Vorstellung): Vedieť sa predstaviť a reagovať na predstavenie inej osoby (napr. „Ich heiße...“, „Mein Name ist...“, „Freut mich“). Oslovenie (Anrede): Používať správne oslovenie v závislosti od sociálneho kontextu (napr. „Herr“, „Frau“, „Sie“, „du“). - pozorné počúvanie, - kladenie otázok;
rozlišovanie tykania a vykania podľa vzťahu ku komunikačnému partnerovi	- Dialógové cvičenia: Pri cvičeniach, kde sa žiaci pozdravia, predstavia a oslovujú sa navzájom, v kontexte ďalších konverzačných scenárov. - Role-playing activity: Simulované situácie, kde žiaci musia nielen pozdraviť, predstaviť sa a osloviť partnera, alebo aj klásť otázky a reagovať na otázky, pomáhajú integrovať všetky tieto zručnosti. - Interkultúrne projekty: Žiaci môžu pracovať na projektoch, kde sa učia o kultúrnych rozdieloch v pozdraveniach, rozlišovaní tykania a vykania, čo prehĺbuje ich porozumenie a schopnosť správne komunikovať v rôznych kontextoch. - úprava nepresností alebo nejasností, - pozorné počúvanie, - kladenie otázok;
komunikačné prostriedky a pravidlá	- významové okruhy slov (slovesá, podstatné mená, osobné, prívlastňovacie zámená), - oznamovacie a opytovacie vety - spisovná výslovnosť - uplatnenie osvojených pravopisných pravidiel.

UKÁŽKA 2

1. Druhý cyklus, zážitková recepcia.
2. Výkonový štandard: *porozumieť explicitným významom a vyvodzovať základné implicitné významy z počutého a prečítaného literárneho textu*

Zdôvodnenie výkonového štandardu

Výkonový štandard *porozumieť explicitným významom a vyvodzovať základné implicitné významy z počutého a prečítaného literárneho textu* je v 2. cykle kriticky dôležitý pre:

Rozvoj čitateľskej a posluchovej gramotnosti

- **Explicitné porozumenie:** Zameranie na porozumenie explicitným (zjavne vyjadreným) významom je základom pre rozvoj čitateľskej gramotnosti ako aj rozvíjanie porozumenie textu počúvaním. Žiaci sa učia identifikovať a chápať kľúčové informácie, fakty a detaily, ktoré sú priamo uvedené v texte alebo prejave.
- **Základné zručnosti:** Štandard podporuje základné jazykové zručnosti, vrátane slovnej zásoby, gramatiky a syntaxe, čo sú nevyhnutné prvky pre správne pochopenie a spracovanie textu.

Rozvoj kritického a analytického myslenia

- **Implicitné porozumenie:** Schopnosť vyvodzovať implicitné (nepriamo vyjadrené) významy je dôležitá pre rozvoj kritického a analytického myslenia. Žiaci sa učia čítať medzi riadkami a chápať skryté významy, zámer autora, emocionálne nuansy a kontextuálne signály.
- **Interpretačné zručnosti:** Implicitné porozumenie vyžaduje od žiakov, aby analyzovali a interpretovali texty, čo vedie k hlbšiemu porozumeniu a schopnosti kriticky zhodnotiť obsah.

Podpora literárneho vzdelávania

- **Analýza literárnych diel:** Porozumenie explicitným a implicitným významom je základom pre analýzu literárnych diel. Žiaci sa učia identifikovať literárne prostriedky, ako sú napríklad symboly, irónia a motívy, ktoré sú často kľúčové pre pochopenie textu.
- **Literárna gramotnosť:** Tento štandard pomáha žiakom rozvíjať literárnu gramotnosť, čo znamená, že dokážu čítať a rozumieť literárnym textom.

Praktické uplatnenie v reálnom živote

- **Komunikačné schopnosti:** Porozumenie explicitným a implicitným významom je kľúčové pre efektívnu komunikáciu. Schopnosť správne interpretovať informácie a reagovať na ne je nevyhnutná v každodenných situáciách.
- **Riešenie problémov:** Kritické myslenie a analytické zručnosti získané prostredníctvom tohto štandardu sú dôležité pre riešenie problémov a rozhodovanie v rôznych situáciách.

Podpora autonómneho učenia a sebahodnotenia

- **Sebahodnotenie:** Tento štandard podporuje schopnosť žiakov hodnotiť svoje vlastné porozumenie textu, identifikovať oblasti, kde potrebujú zlepšiť, a prispôbiť svoje čítacie a stratégie pri počúvaní textu.
- **Autonómne učenie:** Schopnosť porozumieť a interpretovať texty autonómne podporuje samostatné učenie a celoživotné vzdelávanie.

Stratégie na dosiahnutie výkonového štandardu:

1. Aktívne čítanie a počúvanie:

- **Predvídanie:** Povzbudzovať žiakov, aby pred čítaním alebo počúvaním predvídali obsah na základe nadpisov, obrázkov a predchádzajúcich znalostí.
- **Otázky:** Kladenie otázok pred, počas a po čítaní alebo počúvaní na podporu hlbšieho porozumenia.

2. Analýza textu:

- **Hľadanie kľúčových slov a fráz:** Pomôcť žiakom identifikovať a analyzovať kľúčové slová a frázy, ktoré nesú hlavné myšlienky textu.
- **Diskusia:** Podporovať skupinové diskusie a analýzy textov na zdieľanie názorov a interpretácií.

3. Interpretačné aktivity:

- **Role-playing:** Využiť dramatizáciu a role-playing na lepšie pochopenie charakterov a situácií v texte.
- **Písanie reflexií:** Povzbudzovať žiakov k písaniu reflexií a esejí na tému prečítaného alebo počutého textu.

4. Používanie multimédií:

- **Audioknihy a filmy:** Využiť audioknihy a filmové adaptácie literárnych diel na podporu multimodálneho porozumenia.

- **Interaktívne nástroje:** Používať interaktívne aplikácie a digitálne nástroje na analýzu a interpretáciu textov.

Výkonový štandard *porozumieť explicitným významom a vyvodzovať základné implicitné významy z počutého a prečítaného literárneho textu* je nevyhnutný pre rozvoj komplexných jazykových, literárnych a kognitívnych zručností žiakov. Tento štandard podporuje hlbšie porozumenie textov, kritické a analytické myslenie, literárnu gramotnosť a praktické komunikačné schopnosti.

Vzťah s ďalšími štandardmi:

Výkonový štandard *porozumieť explicitným významom a vyvodzovať základné implicitné významy počutého a prečítaného textu* sa zameriava na schopnosť žiakov správne interpretovať a chápať obsah literárnych textov, vrátane významov, ktoré sú priamo uvedené (explicitné) a tých, ktoré je potrebné odvodiť (implicitné). Porozumenie týmto významom je základom pre čítanie a analýzu literatúry.

1. Prepojenie s výkonovým štandardom: Pomenovať, ako na nich text a čítanie pôsobia, opísať zážitok

- **Porozumenie ako základ:** Schopnosť pomenovať, ako na žiakov text pôsobí, vychádza z ich schopnosti porozumieť explicitným a implicitným významom textu. Bez hlbokého porozumenia textu by žiaci nemohli reflektovať, aký vplyv má na nich obsah textu.
- **Emocionálna stránka a kognitívne schopnosti:** Keď žiaci rozumejú explicitným udalostiam a implicitným zámerom autora, dokážu lepšie identifikovať text. Napríklad, ak text obsahuje skrytú iróniu, žiaci, ktorí prvky rozpoznajú, môžu pomenovať, ako tieto prvky ovplyvňujú ich pocity a myšlienky.
- **Rozvoj jazykových schopností:** Reflexia o tom, ako na nich text pôsobí, je zároveň cvičením v artikulácii a vyjadrovaní svojich myšlienok a pocitov, čo je kľúčové pre celkový rozvoj jazykových schopností.

2. Prepojenie s výkonovým štandardom: Opísať zážitok z čítania

- **Porozumenie myšlienok:** Schopnosť opísať zážitok z čítania je priamo ovplyvnená tým, ako dobre žiaci chápu text. Čím lepšie je ich porozumenie explicitným a implicitným významom, tým podrobnejšie a presnejšie dokážu opísať svoje zážitky.
- **Osobná interpretácia:** Keď žiaci vyvodzujú implicitné významy, ich osobné interpretácie a zážitky z čítania sa stávajú komplexnejšími.

- **Kritické myslenie:** Opis zážitku z čítania zahŕňa aj reflexiu o tom, čo žiaci čítali a ako to na nich pôsobilo, čo podporuje ich kritické myslenie.

3. Prepojenie s výkonovým štandardom: *Hodnotiť text na základe vlastných pocitov a prežívania*

- **Osobná reflexia:** Schopnosť hodnotiť text je úzko spätá s porozumením jeho explicitných a implicitných významov. Žiaci, ktorí rozumejú textu, sú schopní lepšie reflektovať a hodnotiť, ako text ovplyvňuje ich pocity a prežívanie.
- **Argumentácia:** Hodnotenie textu na základe vlastných pocitov a prežívania vyžaduje schopnosť formulovať a obhajovať svoje názory a hodnotenia, čo je dôležitá zručnosť a žiaci sa učia postupne v 2. a aj v 3. cykle.

Porozumenie explicitným a implicitným významom textu je základom pre ďalšie kognitívne a emocionálne zručnosti, ako sú pomenovanie vplyvu textu, opis zážitku z čítania a hodnotenie textu na základe osobných pocitov a prežívania. Tieto štandardy sú prepojené a vzájomne sa podporujú, čo prispieva k hlbšiemu a komplexnejšiemu literárnemu vzdelávaniu žiakov. **Výber častí obsahového štandardu:**

Tabuľka 2 Obsahový štandard na rozvíjanie spôsobilosti: *porozumieť explicitným významom a vyvodzovať základné implicitné významy z počutého a prečítaného literárneho textu*

Tematický celok	Výber obsahového štandardu v tematickom celku
čítanie s porozumením	- orientácia v primerane náročných literárnych textoch, vyhľadávanie konkrétnych informácií, určenie ich dôležitosti vzhľadom na obsah textu, stručné zhrnutie informácií, - vyvodzovanie základných implicitných významov z čítaného alebo počutého textu pomocou ústnych a jednoduchých písomných otázok
čítanie pre zážitok	- čítanie kníh pre potešenie, - čítanie rozprávok, príbehov, - vyjadrovanie postoja a zdieľanie vlastných pocitov, myšlienok a zážitkov z textu a z ilustrácie verbálnym aj neverbálnym spôsobom.
samostatný/sebavedomý čitateľ	- Čítanie a reflexia vlastného čítania textov rôznych žánrov, - stanovenie individuálnych čitateľských cieľov, - uvažovanie o postavách, dejoch.

4. Ako dosahovať výkonové štandardy resp. ciele vzdelávacej oblasti priamo vo vyučovaní – praktické ukážky

V tejto kapitole sa zameriame na to, ako efektívne dosahovať výkonové štandardy a ciele vzdelávacej oblasti priamo vo vyučovacom procese. Pre lepšie pochopenie uvedieme dve praktické ukážky: prvá je pre 3. ročník, ktorý patrí do 1. cyklu, a druhá pre 4. ročník, ktorý patrí do 2. cyklu. Naším hlavným cieľom je zabezpečiť, aby ciele jednotlivých cyklov, ako aj ciele celej vzdelávacej oblasti, boli úspešne splnené.

Ciele vzdelávacej oblasti sa dosahujú postupným plnením výkonových štandardov pomocou obsahových štandardov. Pri plánovaní vyučovacích hodín je kľúčový výber vhodného textu, ktorý musí byť primeraný veku žiakov, má zodpovedať ich jazykovej úrovni a mal by byť obsahovo zaujímavý pre žiakov. S textom môžeme pracovať niekoľko hodín, v závislosti od jeho náročnosti.

Práca s textom zahŕňa rôzne etapy – od porozumenia, recepcie až po vlastnú tvorbu, produkciu,. V rámci vyučovania je tiež potrebné rozvíjať u žiakov samostatný ústny prejav a interakciu. Prostredníctvom práce s textami a rôznymi aktivitami si žiaci zároveň osvojujú nielen slovnú zásobu a gramatické štruktúry, ale tiež sa učia tieto znalosti uplatňovať v praxi.

V nasledujúcich ukážkach uvedieme jednu možnosť ako pracovať s textom a ako dosiahnuť dané ciele. Každá ukážka bude demonštrovať konkrétne metódy a prístupy, ktoré sú vhodné pre daný vek a danú jazykovú úroveň žiakov, s dôrazom na efektívne dosahovanie výkonových štandardov.

UKÁŽKA 1

3. ročník (1. cyklus)

Zdroj: **Učebnica Dabei A1.1, Hueber Verlag**

V prvej ukážke sa zameriame na krátky príbeh o novej žiačke, ktorá prišla do 7. ročníka. Cieľom tejto ukážky je ukázať, ako môžeme využiť príbeh na rozvíjanie jazykových schopností žiakov.

1 Die Neue kommt

- 1 Es ist Donnerstag. Gleich beginnt der Unterricht. Alle Schüler sind schon da. Da kommt ein Mädchen und fragt: „Ist hier Klasse 7 b?“ „Ja“, sagt Timo. „Und wer bist du? Bist du neu hier?“ „Ja, ich heiße Maria“, antwortet das Mädchen. „Ich bin Timo. Und das sind Steffi und Sofia“, stellt Timo seine Freunde vor. „Komm, wir haben hier noch Platz.“ „Danke“, sagt Maria.
- 2 „Sag mal, wie viele Schüler seid ihr denn?“, fragt Maria. „Warte mal“, antwortet Timo, „wir sind elf Jungen und vierzehn Mädchen, äh jetzt fünfzehn.“ „Aha!“, sagt Maria, „Was haben wir denn jetzt?“
- 15 „Physik“, meint Steffi. „Quatsch!“, sagt Sofia. „Wir haben jetzt Mathe.“
- 3 Da kommt auch schon Herr Wegner. „Guten Morgen“, sagt er. Und alle Schüler antworten: „Guten Morgen, Herr Wegner.“
- 20 „Herr Wegner“, meldet sich Sofia, „wir haben eine neue Schülerin.“ „Hallo“, sagt Herr Wegner und geht zu Maria. „Ich

- bin Robert Wegner, dein Klassenlehrer. Und wie heißt du?“ „Maria Gonzales“, antwortet Maria. „Herzlich willkommen, Maria“, sagt Herr Wegner.
- 4 „Gut“, sagt Herr Wegner, „wir machen jetzt Unterricht.“ Maria flüstert: „Was habt ihr gerade in Mathe?“ „Pst“, sagt Sofia leise.
- 30 „Hört ihr bitte?“, sagt Herr Wegner. „Hier sind drei Aufgaben. Ihr macht die Aufgaben allein. Wir kontrollieren nachher zusammen. Alles klar?“ Timo meldet sich: „Herr Wegner, Maria und ich, wir arbeiten zusammen, ja?“ „Ist gut“, sagt Herr Wegner, „ihr arbeitet zusammen, die anderen aber allein. Also los!“

Prečítajte príbeh v jednotlivých odsekoch a priradte nadpisy.

- A. Die Mathematikstunde
- B. Wer ist das denn?
- C. So ist Klasse 7b.
- D. Herr Wegner kommt.

Priradte nadpis.

Die Neue kommt

Es ist Donnerstag. Gleich beginnt der Unterricht. Alle

Schüler sind schon da. Da kommt ein Mädchen und fragt: „Ist hier Klasse 7b?“ „Ja“, sagt

Timo. „Und wer bist du? Bist du neu hier?“ „Ja, ich heiße Maria“, antwortet das Mädchen.

„Ich bin Timo. Und das sind Steffi und Sofia“, stellt Timo seine Freunde vor. „Komm, wir

haben hier noch Platz.“ „Danke“, sagt Maria.

„Sag mal, wie viele Schüler seid ihr denn?“, fragt Maria.

„Warte mal“, antwortet

Timo, „wir sind elf Jungen und vierzehn Mädchen, äh jetzt fünfzehn.“ „Aha!“, sagt Maria,

„Was haben wir denn jetzt?“ „Physik“, meint Steffi. „Quatsch!“, sagt Sofia. „Wir haben jetzt

Mathe.“

Priradte nadpis

„Gut“, sagt Herr Wegner, „wir machen jetzt Unterricht.“

Maria flüstert: „Was habt ihr gerade in Mathe?“ „Pst“, sagt Sofia leise. „Hört ihr bitte?“

sagt Herr Wegner. „Hier sind drei Aufgaben. Ihr macht die Aufgaben allein. Wir

kontrollieren nachher zusammen. Alles klar?“ Timo meldet sich: „Herr Wegner, Maria und

ich, wir arbeiten zusammen, ja?“ „Ist gut“, sagt Herr Wegner, „ihr arbeitet zusammen, die

anderen aber allein. Also los!“

Výber textu: Krátky príbeh o novej žiačke je primeraný veku žiakov, jazykovo jednoduchý a obsahovo pútavý. Príbeh sa zameriava na tému príchodu novej žiačky do školy, čo môže byť pre deti zaujímavé a relevantné.

Komunikačná interakcia

Výkonové štandardy

- sformulovať otázku,
- viesť krátky, jednoduchý dialóg, klásť jednoduché otázky a odpovedať na ne,

Obsahové štandardy

- formulovanie zisťovacích a doplňovacích otázok a odpovedí v kontexte tém dialógu, príbehu,
- dialóg v dvojiciach alebo v skupinách pri riešení úloh
- aktívne počúvanie partnera v dialógu a primerané reagovanie na jeho repliky.

Porozumenie textu: Na začiatku hodiny prečítame príbeh spolu s deťmi. Diskutujeme o tom, čo sa v príbehu deje, kto sú hlavné postavy a aké sú ich pocity. Otázky môžu zahŕňať: „Ako sa cítila nová žiačka, keď prišla do novej školy?“ alebo „Ako reagovali jej spolužiaci?“

Aktivita na porozumenie textu: Žiaci sa rozdelia do dvoch skupín a každá skupina si pripraví čo najviac otázok k textu, napríklad:

- „Wie heißt die Neue?“

- „Wie viele Schüler sind in der Klasse?“
- „Wie heißt der Mathelehrer?“ alebo „Was unterrichtet Herr Wegner?“

Jedna skupina dáva otázku niekomu z druhej skupiny. Ak žiak nevie odpovedať, musí prejsť do ich skupiny. Potom je na rade druhá skupina a dáva otázku niekomu z prvej skupiny. Skupina, ktorá má na konci najviac členov, vyhráva.

Zážitková recepcia

Výkonové štandardy

- čítať správne, plynulo a v primeranom tempe krátke texty umeleckej literatúry (beletrie) primeranej veku a náročnosti,
- porozumieť obsahu krátkych literárnych textov: na kontrolu porozumenia alebo na zapamätanie si deja využívať aj obrázky a ilustrácie,
- dramatisovať vhodné literárne texty.

Obsahové štandardy

- zdokonaľovanie sa v porozumení čítaného textu,
- **vyhľadávanie kľúčových slov a viet v počúvanom aj čítanom texte,**
- odhadovanie významu neznámych slov, slovných spojení a umeleckých jazykových prostriedkov z kontextu,
- čítanie krátkych textov v primeranom tempe s porozumením,
- krátke reprodukovanie obsahu čítaného alebo počúvaného textu s otázkami a pomocou učiteľa,
- stvárnenie obsahu textu metódami tvorivej dramatiky (krátke dialógy, pantomíma, krátke divadelné scény).

2. Priradenie nadpisov: Žiaci dostanú úlohu priradiť nasledujúce nadpisy k jednotlivým častiam textu:

- A. Die Mathematikstunde
- B. Wer ist das denn?
- C. So ist Klasse 7b.
- D. Herr Wegner kommt.

3. **Čítanie s rozdelenými úlohami:** Žiaci sa rozdelia do skupiniek a každá skupina si rozdelí úlohy postáv z príbehu. Každá skupina potom prečíta text s rozdelenými úlohami, čo pomôže zlepšiť ich čítanie s porozumením a ústny prejav.
4. **Rozvoj slovnej zásoby:** V rámci príbehu sa zameriame na nové slovíčka a frázy. V texte žiaci hľadajú kľúčové slová. Neznámu slovnú zásobu môžeme vysvetliť a následne použiť v rôznych cvičeniach, napríklad v tvorení viet alebo krátkych dialógov.

Hovorená produkcia

Výkonové štandardy

- zhromažďovať základné informácie k téme hovoreného prejavu,
- formulovať jednoduché informácie,
- počúvať hovorené prejavy iných a reagovať k jeho obsahu

Obsahové štandardy

- zhromažďovanie **klúčovej** slovnej zásoby a kľúčových informácií na rozvíjanie témy,
- vytvorenie **osnovy** textu, využívanie pri prezentácii vizuálne pomôcky,
- prednes hovoreného prejavu alebo prezentácie v prostredí triedy alebo školy.

Samostatný ústny prejav: Žiakov môžeme povzbudiť, aby si v dvojiciach alebo malých skupinách zahrli scénu, v ktorej vystupuje nová žiačka a jej spolužiaci. Táto aktivita podporí ich schopnosť samostatného ústneho prejavu a interakcie. Dialóg môžu variovať a dopĺňať aj ďalšími (vymyslenými) informáciami napríklad o súrodencoch, o záujmoch, čo robia vo voľnom čase a podobne.

Písaná produkcia

Výkonové štandardy

- správne odpísať slová, krátke vety,
- napísať krátky príbeh, vlastnú skúsenosť alebo zážitok,

Obsahové štandardy

- zhromažďovanie myšlienok k téme,
- výber vhodných slov, slovných spojení a vetných celkov podľa komunikačného/autorského zámeru,
- využívanie obrázkovej alebo slovnej osnovy pri členení textu,
- tvorenie konceptu textu a jeho úprava pomocou učiteľa alebo prostredníctvom kontrolných otázok,

- logické usporiadanie informácií v popisnom texte.

Práca s textom: Po porozumení príbehu môžeme prejsť na detailnejšiu prácu s textom. Žiaci môžu napríklad napísať krátky opis novej žiačky alebo vytvoriť ilustráciu príbehu a následne ju prezentovať. Ďalšia možnosť je napísať pokračovanie príbehu. Čo sa stalo na druhý deň. Čo porozprávala nová žiačka o sebe.

1. Úvod: Predstavenie témy

Čas: 10 minút

Cieľ: Zapojiť žiakov do témy a pripraviť ich na čítanie príbehu.

- Učiteľ sa opýta žiakov, či sa niekedy stretli s novým spolužiakom alebo spolužiačkou.
- Diskusia o tom, aké to je byť novým v škole a ako sa cítiť prijatý do kolektívu.

2. Čítanie príbehu

Čas: 15 minút

Cieľ: Porozumenie hlavnej myšlienky príbehu.

- Učiteľ prečíta príbeh o novej žiačke nahlas alebo žiaci prečítajú príbeh samostatne.
- Krátka diskusia po čítaní, kde deti zhrnú hlavné body príbehu a opíšu, ako sa nová žiačka cítila.

3. Diskusia a analýza príbehu

Čas: 20 minút

Cieľ: Hlbšie porozumenie postáv a udalostí v príbehu.

- Žiaci odpovedajú na otázky týkajúce sa príbehu:
 - Ako prijali novú žiačku spolužiaci?
 - Kto jej pomohol a ako?
 - Čo sa stalo na konci príbehu?
- Diskusia o dôležitosti priateľstva a vzájomnej pomoci.

4. Cvičenia na slovnú zásobu

Čas: 20 minút

Cieľ: Posilniť slovnú zásobu z príbehu.

Aktivity:

- **Synonymá a antonymá:** Žiaci nájdu synonymá a antonymá pre kľúčové slová z príbehu.
- **Rozšírenie slovnej zásoby** k pozitívnym aj negatívnym vlastnostiam ľudí.
- **Tvorba viet:** Žiaci vyhľadajú v texte neznáme slovíčka a vytvoria vety s novou slovnou zásobou.
- **Slovné hry:** Hry ako krížovky, pexeso alebo hľadanie slov.

5. Dramatizácia príbehu

Čas: 30 minút

Cieľ: Rozvíjať kreatívne myslenie a vyjadrovacie schopnosti.

- Žiaci sa rozdelia do skupín a pripraví krátky scénky podľa príbehu.
- Každá skupina predstaví svoju scénu pred triedou.
- Reflexia: Žiaci porozprávajú o tom, ako sa im vžilo do role a čo sa naučili.

6. Písanie vlastného príbehu

Čas: 30 minút

Cieľ: Rozvíjať schopnosti písania a kreativitu.

- Žiaci napíšu vlastný krátky príbeh o novej žiačke alebo žiakovi v triede.
- Učiteľ môže dať osnovu alebo kľúčové otázky:
 - Kto je nová žiačka/žiak?
 - Prečo prišla/prišiel do novej školy?
 - Ako ju/ho prijali spolužiaci?
 - Čo nové sa naučila/naučil a ako sa cítila/cítil na konci príbehu?
- Deti môžu svoje príbehy ilustrovať a následne ich prezentovať pred triedou.

7. Zhrnutie a zdieľanie

Čas: 10 minút

Cieľ: Reflexia a zdieľanie skúseností.

- Každý žiak zdieľa aspoň jednu vetu zo svojho príbehu.
- Diskusia o tom, čo sa žiaci naučili o priateľstve a prijatí nových ľudí.
- Učiteľ zhrnie hlavnú myšlienku o dôležitosti empatie a pomoci novým žiakom v triede.

Tento plán pomôže deťom nielen porozumieť príbehu o novej žiačke, ale aj rozvíjať ich čitateľské, komunikačné a písacie zručnosti.

Práca s textom *Die Neue kommt* vo 4. ročníku (2. cyklus)

Pre žiakov 4. ročníka bude práca zameraná na pokročilejšiu prácu s textom, ktorá zahŕňa hlbšie porozumenie a vlastnú tvorbu.

Žiaci 4. ročníka budú mať náročnejšie aktivity pri práci s textom, hlbšie porozumenie a komplexnejšiu vlastnú tvorbu. **Výber textu:** Zvolíme príbeh primeraný veku žiakov 4. ročníka. Text by mal byť jazykovo náročnejší, ale stále zrozumiteľný. Môže ísť o rozvinutejší príbeh, ktorý ponúka viac detailov a komplexnejšiu zápletku.

Die Neue kommt je síce jednoduchší text, ale by sme chceli ukázať, aký je rozdiel medzi aktivitami, ktoré sú určené pre žiakov tretieho ročníka a ktoré aktivity pre žiakov štvrtého ročníka. Aktivity pre žiakov štvrtého ročníka sú komplexnejšie a náročnejšie

Porozumenie a analýza: Prečítame príbeh spolu so žiakmi a následne diskutujeme o postavách, o udalostiach a závere príbehu. Otázky môžu zahŕňať: „Kto je hlavná postava, ako vyzerá, čo rada robí, prečo sa presťahovali, aké pocity má hlavná postava v novej škole, ako bolo na jej starej škole?“ alebo „Čo by ste urobili na jej mieste? Ako by ste sa cítili?“ Zároveň žiaci môžu vytvoriť obraz o novej žiačke. Môžu vytvoriť o nej profil (Steckbrief). Každý individuálne a potom môžu o tom diskutovať, ako si oni predstavujú novú žiačku

Rozvoj slovnej zásoby a gramatiky: V príbehu identifikujeme kľúčovú slovnú zásobu a gramatické štruktúry. Žiaci môžu vytvárať vlastné krátke príbehy, kde tieto slovíčka a štruktúry použijú.

Práca s textom: Žiaci môžu napísať pokračovanie príbehu alebo vytvoriť alternatívny záver. Týmto spôsobom sa rozvíja ich tvorivé myslenie a schopnosť používať jazyk v rôznych kontextoch.

Písanie scenára: Žiaci sa rozdelia do štyroch skupín. Každá skupina dostane časť príbehu a spolu napíšu scenár na svoju časť príbehu. Každá skupina musí premyslieť, ako bude ich časť príbehu vyzeráť vo forme filmu, a napísať dialógy a popisy scén.

Filmárske aktivity: Po napísaní scenára si deti rozdelia úlohy – niektorí budú herci, iní môžu byť režiséri, scenáristi, a niektorí môžu byť kameramani, ktorí film natočia na mobil. Každá skupina potom natočí svoju časť príbehu a na záver ho spoločne pozrú ako celý film.

V oboch ročníkoch je cieľom rozvíjať jazykové schopnosti žiakov prostredníctvom systematického a kreatívneho prístupu k práci s textom. Takýmto spôsobom sa dosahujú výkonové štandardy a ciele vzdelávacej oblasti efektívne a zábavne.

UKÁŽKA 2

Práca s textom , 9. ročníku – 3. cyklus

Zdroj : Beste Freunde B1.2, Hueber Verlag

Téma: Cestovanie

Pozrite si obrázky. Čo si myslíte, aké typy na cestovanie by ste našli na webovej stránke?

Ako a kam cestujete vy? Porozprávajte sa v skupinách a urobte štatistiku.

1. Prečítajte si nadpisy. Ktorý nadpis by ste priradili k jednotlivým obrázkom?

a Weltweit kostenlos übernachten

d Arbeiten und dabei die Welt kennenlernen

b Sprachunterricht für Jugendliche

e Günstige Hotels für junge Leute

c Hilfsprojekte im Ausland

f Die besten Hostels außerhalb Europas

außerhalb + Genitiv
= nicht in + Dativ

1

Raus in die Welt und Lust auf fremde Länder und Kulturen? Alle, die nach der Schule oder nach dem Studium mal eine längere Zeit im Ausland verbringen möchten, können sich ihren Aufenthalt durch Jobs finanzieren. Auf www.auslandsjobs.com bekommt ihr alle Informationen, z. B. wo ihr Job-Angebote finden könnt (Au-pair, Arbeit in der Landwirtschaft, Arbeit in Hotels und Restaurants, ...). Dort erfahrt ihr auch die Voraussetzungen für die Teilnahme sowie die Kosten für Organisation, Visum, Flug, Versicherung, Unterkunft und Verpflegung. Auch die Tipps für die Planung und Vorbereitung sind eine große Hilfe!

2

Du bist zwischen 19 und 30 Jahre alt und möchtest andere Kontinente entdecken? Du setzt dich gern für die Bereiche Umwelt- oder Tierschutz, Gesundheit oder Schule ein? Dann ist *Freiwillig weltweit* genau das Richtige für dich! Englisch unterrichten in Mexiko, Kinder betreuen in Ghana, Wildlife-Projekte in Kenia oder Meeresschutz in Chile, das sind nur wenige Beispiele für Projekte, in denen du dein soziales Engagement zeigen kannst. Mit *Freiwillig weltweit* machst du wichtige Erfahrungen und lernst gleichzeitig die Sprache und die Kultur eines Landes besser kennen. Außerdem sammelst du Spenden von Freunden und Familie und unterstützt so dein Hilfsprojekt. Nähere Informationen unter www.freiwilligweltweit.org

3

Mit *Couchsurfing* hast du die Möglichkeit, Reise-Fans aus aller Welt kennenzulernen und um einen Schlafplatz zu bitten. Du bist dann Gast in der privaten Wohnung deines Gastgebers und zahlst nichts für die Unterkunft. Und so geht's: einfach auf www.couchsurfing.com anmelden und nach Unterkünften suchen – weltweit! Das hat viele Vorteile: Man bekommt die besten Insider-Tipps, man hat gleich Kontakt zu den Menschen vor Ort, man kann zusammen kochen oder gemeinsam etwas unternehmen. Wenn du zu Hause genug Platz hast, kannst du später selbst Gastgeber werden und anderen Reisenden einen Schlafplatz anbieten.

Komunikačná interakcia

Výkonové štandard

- rozvíjať dialóg vecne a aktívne, kriticky reagovať na repliky komunikačného partnera ,
- uplatniť pri vedení dialógu zásady kooperácie a zdvorilosti,
- diskutovať v skupinách na aktuálne alebo odborné témy, uplatňovať pritom argumentačné zručnosti.

Obsahové štandardy

- **nacvičovanie kooperácie** v priamom alebo v sprostredkovanom dialógu: **komunikovať primerané množstvo informácií, hovoriť pravdivo, k veci, jasne a zrozumiteľne,**
- **nácvik skupinovej diskusie na aktuálnu alebo odbornú tému,**

1. Úvod: Rozprávanie o zážitkoch z cestovania

Čas: 15 minút

Cieľ: Zapojiť žiakov do témy a vytvoriť pozitívnu atmosféru.

Žiaci sa posadia do kruhu a každý žiak rozpráva o svojom najzaujímavejšom cestovateľskom zážitku. Učiteľ môže klásť otázky na prehĺbenie diskusie (Kam si cestoval/a? Ako si sa tam dostal/a? Čo si tam videl/a, robil/a?).

2. Cvičenia na slovnú zásobu

Čas: 20 minút

Cieľ: Posilniť novú slovnú zásobu spojenú s cestovaním.

Aktivity:

Flashcards: Učiteľ pripraví kartičky s novou slovnou zásobou a definíciami alebo obrázkami. Úlohou žiakov je priradiť k slovíčku definíciu alebo obrázok.

Pexeso: Žiaci hrajú pexeso s novou slovnou zásobou.

Krížovka: Žiaci vyplnia krížovku s kľúčovými slovami z textov.

Vecná recepcia

Výkonové štandardy

- počúvať a čítať cieľavedome a samostatne primerane náročné texty s konkrétnym zámerom v rámci vzdelávania, záujmových aktivít alebo zapojenia do spoločenského a občianskeho života, využívať pritom aj mimoučebnicové zdroje
- získavať a spracúvať informácie z rôznych informačných zdrojov (tlačených, audiovizuálnych, digitálnych)

Obsahové štandardy

- získavanie, spracovanie a triedenie informácií z rôznych informačných zdrojov
- zdieľanie a prezentovanie získaných informácií v skupinovej diskusii, obhajovanie názoru pomocou argumentov, vecné reagovanie na argumenty účastníkov diskusie

Hovorená produkcia

Výkonové štandardy

- zhromažďovať informácie k textu z viacerých zdrojov, overiť dôveryhodnosť zdrojov a získaných informácií,
- usporiadať, hodnotiť, triediť a využívať získané informácie,
- prezentovať získané odborné informácie a objasniť problémy.

Obsahové štandardy

- nácvik kultivovaného **prednesu** hovoreného prejavu,
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

2. Čítanie a diskusia o textoch

Čas: 30 minút (10 minút na každý text)

Cieľ: Oboznámiť sa s rôznymi spôsobmi lacného cestovania.

Texty:

Auslandsjob (práca v zahraničí)

Freiwillig weltweit (dobrovoľníctvo po celom svete)

Couchsurfing (bezplatné ubytovanie u domácich)

Postup:

Učiteľ rozdelí žiakov do troch skupín a každá skupina dostane jeden text/jeden spôsob cestovania.

Každá skupina si prečíta svoj text, ďalšie informácie k lacnému cestovaniu môžu žiaci získať aj z iných zdrojov.

Následne skupina pripraví krátku prezentáciu pre ostatné skupiny.

Po prezentácii jednotlivých skupín nasleduje krátka diskusia, kde sa žiaci môžu dávať otázky a zdieľať svoje názory.

Písaná produkcia

Výkonové štandard

- tvoriť obsahovo a formálne súdržné písané a obrazovo-písané texty s rôznym komunikačným zámerom,
- zdôvodniť voľbu žánra písaného textu pre naplnenie komunikačného alebo autorského zámeru,

- využiť písanie ako prostriedok sebavyjadrenia,
- uplatniť pri písaní pravopisné pravidlá,
- monitorovať priebeh vlastného písania a využívajú rôzne stratégie na jeho vylepšenie,
- upraviť obsahovú, kompozičnú, jazykovú a formálnu stránku napísaného textu,
- pri tvorení a úprave textu využívať znalosti jazykovedných pojmov a termínov a rôzne druhy jazykových slovníkov.

Obsahové štandardy

- využívanie viacerých spôsobov zhromažďovania jazykového materiálu (slov, slovných spojení a vetných celkov) k zvolenej téme s využitím potrebných zdrojov (vrátane jazykových slovníkov) a interakcie s inými osobami,
- členenie obsahu písaného textu s využitím rôznych stratégií (osnova, grafické znázornenie štruktúry textu a pod.),
- tvorenie konceptu a jeho upravovanie po obsahovej, kompozičnej a jazykovej stránke,
- pravopisná korektúra s využitím základných korektorských značiek a jazykových slovníkov,
- upravovanie obrazovej a grafickej zložky textu pri multimodálnych a digitálnych komunikátoch a využitie ďalších možností textového editora,
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti

4. Rozhodovanie o spôsobe cestovania a tvorba skupín

Čas: 15 minút

Cieľ: Žiaci si vyberú preferovaný spôsob cestovania a vytvoria skupiny podľa tohto výberu.

Postup:

Žiaci sa rozhodnú, ktorý z troch spôsobov cestovania (Auslandsjob, Freiwillig weltweit, Couchsurfing) ich najviac zaujal.

Podľa svojho výberu sa rozdelia do troch skupín. Každá skupina bude pracovať na plánovaní fiktívnej cesty podľa zvoleného spôsobu.

5. Písanie vymysleného cestovateľského denníka

Čas: 30 minút

Cieľ: Rozvíjať kreativitu a schopnosť písania.

Postup:

Každá skupina si vymyslí cestovateľský príbeh, ktorý bude zahrňovať zážitky z ich fiktívnej cesty.

Žiaci spoločne napíšu cestovateľský denník, ktorý bude opisovať ich zážitky deň po dni.

Na záver môžu svoje denníky prečítať ostatným skupinám.

6. Zhrnutie a zdieľanie

Čas: 10 minút

Cieľ: Reflexia a zdieľanie skúseností.

Každá skupina prečíta svoj cestovateľský denník ostatným.

Diskusia o tom, čo sa žiaci naučili a čo ich najviac zaujalo.

Učiteľ zhrnie hlavnú myšlienku o možnostiach lacného cestovania.

Tento postup by mal žiakov nielen naučiť o rôznych spôsoboch lacného cestovania, ale aj ich aktívne zapojiť do učenia prostredníctvom diskusií, hier a kreatívneho písania.

5. Na čo sa pri vzdelávacej oblasti zameriť pri hodnotení?

Uvedená časť je spoločná pre všetky vyučovacie predmety v rámci podoblasti vzdelávania prvých jazykov vo vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia.

Kľúčové ciele a východiská hodnotenia vo vyučovacom predmete nemecký jazyk a literatúra

Pri hodnotení v predmete nemecký jazyk a literatúra je kľúčové hodnotenie komunikačných spôsobilostí (výkonov, resp. ich úrovní) v oblasti *komunikačnej interakcie, hovorenej a písanej produkcie a vecnej a zážitkovej recepcie*. Medzi základné spôsobilosti, ktoré je potrebné sledovať a hodnotiť, patrí:

- a) spôsobilosť vecne a sociálne primerane komunikovať s inými ľuďmi;
- b) spôsobilosť tvoriť a prezentovať rôzne žánre hovorených textov;
- c) spôsobilosť tvoriť rôzne žánre písaných textov a používať nápomocné stratégie písania;
- d) spôsobilosť porozumieť rôznym žánrom vecných textov a získavať z nich informácie;
- e) spôsobilosť porozumieť rôznym žánrom umeleckých textov a interpretovať ich;
- f) spôsobilosť získavať a overovať informácie z rozličných informačných zdrojov;
- g) spôsobilosť formulovať primerané argumenty a využívať ich v komunikačných činnostiach spojených s aktuálnymi témami;
- h) spôsobilosť uplatňovať získané znalosti o jazykovom systéme v praktickej komunikácii.

Ako sme uviedli v predchádzajúcich kapitolách sprievodcu, vzdelávacie ciele NJL sa naplňajú rozvíjaním komunikačných spôsobilostí žiaka, ktoré sú obsiahnuté vo [výkonovom](#) štandarde, pričom obsahový štandard má slúžiť dosahovaniu výkonového štandardu. Pri rozvrhnutí výkonových štandardov do ročníkov a pri priradení potrebných častí obsahového štandardu sa možno oprieť o úrovne (adaptácie) výkonového štandardu, ktoré sú spracované v osobitnom metodickom materiáli (pripravujeme metodickú príručku *Sprievodca Hodnotenie žiakov a ich vzdelávacích výsledkov*). Logicky sa potom dosahované komunikačné spôsobilosti (výkony a ich úrovne) stávajú hlavným predmetom hodnotenia žiaka v SJL na konci ročníka a na konci vzdelávacieho cyklu.

Napríklad **pri stanovovaní ročníkových cieľov v hodnotení žiaka** v 1. cykle v komponente *vecná recepcia* môžeme vychádzať z nasledujúcej adaptácie výkonového štandardu *Vyvodiť základné implicitné informácie z počúvaného a z čítaného textu*:

1. ročník
 - vyvodiť významy neznámych slov z počúvaného textu;
 - predpovedať obsah textu pomocou obrazového materiálu;
2. ročník
 - vyvodiť súvislosti medzi informáciami v počúvanom texte;
 - vyvodiť významy neznámych slov z čítaného textu;
 - predpovedať obsah textu podľa nadpisu;
3. ročník
 - vyvodiť súvislosti medzi informáciami v čítanom texte;
 - klásť otázky k informáciám vyvedeným z počúvaného a z čítaného textu;
 - orientovať sa v členení textu na úvod, jadro, záver a na odseky.

Zmeny v hodnotení vo vyučovacom predmete NJL

Posilnenie komunikačného, činnostného a zážitkového charakteru vyučovania sa premieta do potreby upraviť to, na čo sa pri hodnotení kladie dôraz.

Hlavné zmeny sa týkajú:

- vyváženia pomeru hodnotenia v jednotlivých oblastiach vyučovacieho predmetu,
- posunu od hodnotenia izolovaných vedomostí k širším spôsobilostiam,
- zmeny v hodnotení písanej a hovorenej produkcie žiakov,
- zmeny v hodnotení porozumenia vecných a umeleckých textov,
- širšieho využívania sebahodnotiacich procesov žiaka,
- posilnenia diferencovaného hodnotenia žiakov.

Vyváženie pomeru hodnotenia v jednotlivých oblastiach

Doterajším problémom hodnotenia v NJL je nepomer vo váhe hodnotenia výkonov v rozličných oblastiach. Zatiaľ čo na niektoré oblasti (napr. na oblasť pravopisu) sa kladie veľká váha, iné oblasti (napr. lexikálne znalosti žiaka, šírka slovnej zásoby, schopnosť plynulo narábať so vzťahmi medzi slovami pre interakciu, recepciu či produkciu) sa do hodnotenia premietajú len minimálne.

Posun od hodnotenia izolovaných vedomostí k širším spôsobilostiam

V súčasnosti sa hodnotenie zameriava najmä na sledovanie čiastkových jazykových alebo literárnych vedomostí žiaka bez súvislosti s ich využitím pri porozumení a pri tvorení textu. Napríklad, pri delení hlások podľa rôznych kritérií sa hodnotenie zameriava na ich výpočet, pri klasifikácii prídavných mien sa hodnotí mechanické delenie na akostné, vzťahové a privlastňovacie. Procesy a činnosti spojené s porozumením a s tvorením textu sa buď nehodnotia, alebo sa hodnotia zriedkavejšie ako čiastkové vedomosti. Platí to aj pre hodnotenie porozumenia umeleckého textu, ktoré sa doteraz orientovalo najmä na definovanie literárnovedných pojmov a priradovanie príkladov k nim, či na mechanické rozlišovanie žánrov na základe typických znakov.

Nastavenie jednotlivých komponentov nového vzdelávacieho štandardu NJL akcentuje komunikačnú funkciu jazyka, preto je aj v rámci hodnotenia potrebné presunúť pozornosť z hodnotenia vedomostí o jazykových alebo literárnych pojmoch na hodnotenie kvality komunikačných činností žiaka.

Zmeny v hodnotení produkčných spôsobilostí žiaka

V komponentoch *písaná produkcia* a *hovorená produkcia* sa vyčleňujú tematické celky obsahového štandardu *proces tvorenia textu a príprava a prednes hovoreného prejavu*. Ich cieľom je podchytiť a zdôrazniť procesúalnu stránku tvorby textov. Proces tvorby textov by sa mal premietnuť aj do hodnotenia. V súčasnosti sa hodnotenie zameriava skôr na hodnotenie výsledných textov. Hodnotenie samotného procesu tvorby textov si vyžaduje **individuálny prístup k žiakom**, pomáha im uvedomiť si nedostatky, ale aj silné stránky v tvorení textu. Hodnotenie písanej a hovorenej produkcie žiakov sa často redukuje na formálnu stránku. Obsahová a kompozičná stránka stojí na okraji záujmu, často sa hodnotí len všeobecným komentárom učiteľa, ktorý neposkytuje adresnejšiu pomoc žiakovi. Komplexné hodnotenie písomných a hovorených textov umožňuje žiakovi v budúcnosti lepšie vyjadriť svoj autorský zámer.

Zmeny v hodnotení recepčných spôsobilostí žiaka

Oproti doterajšej praxi je novou výzvou aj *hodnotenie procesov porozumenia vecného a umeleckého textu*, aby sa neredukovalo len na správne odpovede v zatvorených otázkach po vypočítaní/prečítaní textu alebo na hodnotenie teoretických vedomostí literárnych pojmov. Ako možné riešenie sa odporúča priebežné hodnotenie vybraných ukazovateľov porozumenia počúvaného a čítaného textu vo vopred určených etapách (napr. hodnotenie pokroku na konci každého mesiaca a pod.). K ukazovateľom porozumenia patrí napríklad to, či žiak vie vyhľadať v texte kľúčové slová alebo doslovné informácie, či vie vyvodiť z textu význam neznámeho slova alebo súvislosti medzi informáciami, či vie urobiť zhrnutie získaných informácií a pod.

Pri porozumení textu je osobitne dôležité uplatňovať pozitívne a motivačné formy hodnotenia. Pokroky v rozvoji čitateľstva totiž nie sú v rámci triedy rovnomerné a hodnotenie by malo rešpektovať individuálne rozdiely medzi žiakmi.

Sebahodnotiace procesy

Vo vzdelávacom štandarde SJL zohráva významnú rolu metakognícia, ktorej rozvíjanie je prítomné vo všetkých vzdelávacích cykloch. Zastúpenie metakognície vytvára podmienky pre sebareflexiu vlastnej rečovej činnosti, sebahodnotenie procesov porozumenia a tvorenia textu, identifikovanie problémov pri riešení praktických úloh spojených s komunikačnými činnosťami a navrhovanie rozvojových cieľov pre seba vzhľadom na analyzovaný súčasný stav výkonu v danej oblasti.

V rámci *sebahodnotenia hovorenej produkcie a komunikačnej interakcie* je vhodné používať audionahrávky a videonahrávky rečovej činnosti žiakov, vďaka ktorým sa môžu k svojim hovoreným prejavom vrátiť aj s časovým odstupom. Pred sebahodnotením musia byť žiakovi známe kritériá alebo kontrolné otázky, pomocou ktorých má svoj prejav hodnotiť.

Pri *sebahodnotení písanej produkcie* sa odporúčajú štruktúrované sebahodnotiace háčky viazané na zamýšľaný autorský zámer žiaka pri tvorbe textu, na proces tvorby textu a vo vyšších cykloch aj na žánrové špecifiká tvorených textov. Osobitným nástrojom sebahodnotenia môže byť opakované čítanie a revidovanie/upravovanie vlastného textu

aj s dlhším časovým odstupom (napr. pomocou premyslenej práce s pisateľským portfóliom; každý text žiaka môže byť príležitosťou na sebahodnotenie a optimalizovanie uplatnenej stratégie pri jeho tvorbe).

Pri *sebahodnotení v rámci recepcie textu* je dôležité zabezpečiť žiakom prístup k predchádzajúcim míľnikom (písomným prácam, pracovným listom, záznamom atď. so splnenými/nesplnenými úlohami) s cieľom posúdiť vlastný pokrok. Dlhodobejší progres v recepčných spôsobilostiach môže žiak pozorovať pomocou čitateľského portfólia, v rámci zážitkovej recepcie aj pomocou reflexívneho denníka o svojich čitateľských skúsenostiach a zážitkoch.

Diferencované hodnotenie žiakov

Aby bolo hodnotenie efektívne, malo by vychádzať z individuálnych schopností a potrieb žiaka. Nie je možné všetkých žiakov triedy hodnotiť podľa rovnakých kritérií. Diferencované hodnotenie umožňuje identifikovať silné a slabé stránky žiaka. Následne je možné nastaviť ciele tak, aby učebné činnosti žiaka viedli k nadobudnutiu potrebných znalostí a zručností. Kvalitatívna spätná väzba, konkrétne rady a odporúčania, ako nabudúce zlepšiť výkon v danej komunikačnej činnosti, sú cennejšie ako počet bodov alebo známka. Pri diferencovanom hodnotení tak výrazne narastá význam individuálneho progresu žiaka v rozvíjanej spôsobilosti.